

J O H A N N E S H A R T L

ZKRÁTKA MODLITBA

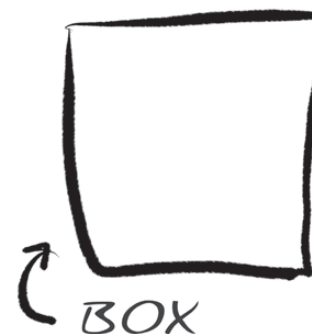
kurz pro samouky

ÚVOD CESTA TVÉHO ŽIVOTA

Život je „něco víc“. A každý člověk to tak nějak tuší. Život, to je zprvu to, co lze vidět a čeho se lze dotknout. Slunce. Auto. Lasagne. Pravá ruka. Vítr ve vlasech. Lidé venku před oknem. Celý život je plný věcí, osob a událostí. Ale to mluvím jen o tom, co je vidět.

Všechno to teď označím jako „box“. Myslím tím celý rámeček, v němž se odehrává náš běžný život.

Také zvířata jedí, spí a pobíhají kolem. A jsou v zásadě spokojená, pokud tedy mají dostatek potravy a nějakého partnera, aby se mohla rozmnožovat. Člověk je v tomto ohledu jakousi zvláštní výjimkou. Jako jediný živočich tuší, že je i něco víc. Že existuje jakýsi

hlubší smysl, skryté tajemství, vyšší dimenze bytí. A právě na tuto dimenzi si chce posvítit tato kniha: pokusí se ji nějak uchopit a proniknout do hloubky.

Postupovat budeme velice prakticky. Každá kapitola nám naznačí další krok do světa, který není vidět, do té velké a fascinující skutečnosti vně „boxu“. Nabízí se tu dvanáct podnětů na dobrodružnou cestu do života, který se prostě do žádné škatule nevejde.

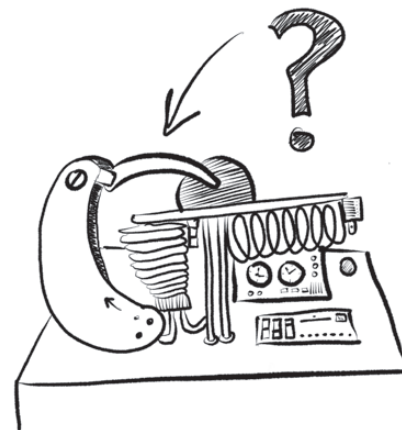
Ale přejděme k praxi. Nejprve však malá prosba o prominutí: Používám tu důvěrné oslovení ve druhé osobě singuláru. Doufám, že to nikomu nebude vadit. Coby autor se s tebou, čtenáři, chystám provést jistý pokus: Vezmu tě za ruku a ukážu ti kroky, které sám den za dnem podnikám už po mnoho let. Rád bych to udělal osobním a zcela prostým způsobem, a proto se tě odvažuji oslovovat takto napřímo.

Přemýšlejme o životě. Žijeme na této zemi pár desítek let a pak je konec. Odkud přicházíme? Kam jdeme? A jaký to má vůbec smysl? Otázky, které si mnoho lidí nikdy nepoloží, ale jakmile v nás jednou procitnou, nedají se umlčet lacinými frázemi. Jak ale zjistit, odkud se vůbec bere naše existence a k čemu je dobrá?

Snad by to mohlo jít, pokud...

Ano, kdy vlastně?

Představ si přístroj, kterému nerozumíš. Nějaké šrouby, páčky, ručičky, pružiny, ale není z toho moc poznat, k čemu vlastně slouží. Lze se ho dotknout, pozorovat ho, poslouchat jeho chod. Z toho však nemusí být jasné, kvůli čemu byl sestaven.

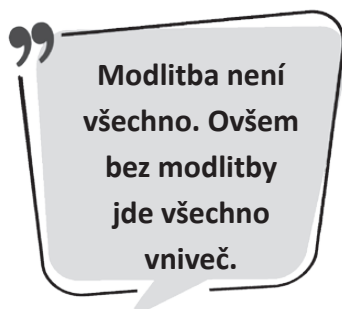

Chceme-li vědět, jak má fungovat nějaký technický přístroj, klademe si otázku, k čemu byl vyroben, jaký má smysl, k čemu tu je. V případě nejasností by to měl vědět aspoň jeho vynálezce, vždyť ten ho přece za nějakým účelem vymyslel.

Totéž platí o nás lidech.

Žiješ. To, že existuješ, není dílem náhody ani rozmaru tvých rodičů. Vždyť i oni se tu ocitli jen díky tomu, že už existoval někdo před nimi. A zrovna tak i kyslík nebo gravitace. Odkud to vše ale pochází? Smysl samotného života, ano, smysl celého světa stojí a padá s toutéž otázkou jako u onoho zvláštního přístroje: Proč vůbec existuje něco, a ne nic? A za jakým účelem to vzniklo? Otázka po smyslu vede nevyhnutelně k otázce po „vý-
nálezci“ – tvůrci nás lidí a celého vesmíru.

Smysl všeho se objasní teprve tehdy, poznáme-li toho, který to vše stvořil. Když říkám, že ho poznáme, nemyslím tím jen, že si o něm něco přečteme. Mám na mysli skutečný, přímý kontakt. A pro takové osobní poznávání existuje i odborný termín – modlitba.

A všechno, opravdu všechno se v životě změní, když to s ní začneme myslet vážně. Zní to jako odvážný příslib. Je to ale něco, co se znovu a znovu uskutečňuje v mém vlastním životě i v životech stovek dalších lidí, s nimiž jsem na cestě.

Tyto řádky píše někdo, koho se to osobně dotýká. Je tomu už skoro dvacet let (od roku 2005) kdy vedeme s mou ženou Juttou „Dům modlitby“ v německém Augsburgu. Naším heslem je „Modlíme se dnem i nocí“ (*Night and day we pray*): Modlitba u nás opravdu neutichá dnem i nocí, a to po 365 dní v roce, 24 hodin denně. Každopádně po takové době už by mělo jít o tomto dobrodružství s Bohem leccos sdělit.

Tato kniha však nemá pojednávat o Domě modlitby, nýbrž o běžném životě. Všechna uvedená cvičení fungují uprostřed normální všednodennosti, nejen v klášteře, nejen v nějakém domě modlitby či na pustém ostrově.

V evangeliích najdeme jen jediné místo, kdy Ježíšovi učedníci prosí svého Mistra, aby je něco naučil. Co by to tak mohlo být? Chtěli se snad od Ježíše dozvědět, v čem spočívá tajemství jeho láskyplného vyzařování? Nebo jak dosáhnout trvalého míru ve světě? Anebo čím to, že dokáže uzdravovat tolik nemocných? Mě osobně by například velice zajímalo, jak to Ježíš udělal, když proměnil vodu ve víno. Jelikož umím ocenit sklenku dobrého bordeaux, považoval bych takovou otázku za velice užitečnou.

Učedníci však Ježíše prosili o jedinou lekci, a sice: „Nauč nás modlit se“ (Lk 11,1). Proč právě tato otázka? Na Ježíšově modlitebním životě muselo být něco tak přitažlivého, že tomu chtěli přijít na kloub.

1 NIC

A také asi viděli na jeho životě, jaký vliv má modlitba na všechno ostatní, co dělal. Bez modlitby vlastně nedělal vůbec nic.

Zajímavá je Ježíšova odpověď. Ježíš je totiž skutečně naučil se modlit. Mohl taky říct: „To se nedá naučit, je to prostě dar: buď ho člověk má, nebo nemá.“ Pak by to bylo něco jako charakterová vlastnost. Buď bychom byli od narození zbožní, nebo spíš „bez duchovního nadání“.¹ Nikoli, modlitba je evidentně něco, co se lze naučit! Ovšem přestože učedníci putovali s Ježíšem už tak dlouho, nezdá se, že by se automaticky uměli modlit. Je to tedy nepochybně něco, čemu se musíme učit; něco, v čem můžeme růst.

Tato kniha ti chce pomoci, aby ses modlit naučil. Jde o jakýsi „kurz pro samouky“, a to jednoho z veledůležitých životních předmětů (možná i toho nejdůležitějšího). Nepůjde o žádné teorie, ale o souvislosti modlitby se všemi aspekty naší lidské existence – a také s tím, jak se náš život může kompletně proměnit.

Otevírá se před tebou tvoje životní cesta, ten největší poklad a to nejkrásnější tajemství. Ale pozor: pak už nezůstane nic jako dřív!

1 Dosl. „nábožensky nemuzikální“: tak se o sobě vyjádřil filozof Jürgen Habermas ve svém projevu při předávání *Mírové ceny německých knihkupců* v roce 2001.

Nic.

Cítím, že levá kapsa u kalhot je nějak podivně prázdná. Něco v ní chybí. A nemusím do ní pořád sahát, abych na něco reagoval. Nehrozí, že by v příštích dnech něco zabzučelo či zazvonilo: V kapse kalhot totiž nic nemám. Nemám tu ani mobil, ani internet, ani žádnou práci! Vypadá to skoro jako odvykáčův kúra.

Poslední dny byly tak plné: rozhovory, pracovní schůzky, práce na projektech, rozhodování. Jsem teď vytržen z tolika témat, která ještě před pár hodinami vyplňovala celou mou mysl. Nyní už půl hodiny sedím v autě..., úplně sám – a bez všech elektronických možností, které mi jindy připadají tak nepostradatelné.

První pozorný pohled z okna auta. Je květen, kolem ubíhají zelené louky a pastviny... a vnucuje se otázka, co se tu vlastně dá celý den dělat, když člověk není kráva. Čtyři dny v Allgäu, daleko od civilizace. Zatážená obloha, slabý déšť. Od vesnice k vesnici čím dál větší venkov... Že vůbec existuje tak rozlehlý kraj, daleko stranou všeho dění! Spousta vesniček se jmény,

která jsem v životě neslyšel. Moc se tu toho asi neděje. Vlastně zhola nic.

Teprve když otočím klíčem v zámku a vstoupím do bytu, který jsem si pronajal, dolehne to na mě plnou silou. Budu tu trávit celé čtyři dny. Jak jsem vůbec mohl na takový nápad přistoupit? „Zkus prostě jednou nic nedělat,“ tak mi to poradil jeden dobrý kamarád. Hmm... Zajímavá myšlenka. Ale co přesně to „nic“ znamená? Jen číst a psát? Ne, vůbec ne. Promyslet si, o co mi v životě jde? Ne, to také ne. Toulat se a objevovat místní přírodu? Ani to ne. Jak prosím?! Vlastně to nelze uchopit. A přece mě to nějak láká... Ano, vlastně proč ne?

Ovšem náhle se mě při tom pomyšlení zmocňuje strach. Je to něco tak nezvyklého, zvlášť když jsem dost aktivní člověk. Prostě vůbec nic nedělat? S nikým? A zůstat pár dní úplně bez podnětů? Jsem zvyklý, že u mě se pořád něco děje. A když už se nic neděje, pak si najdu, co dělat. Jsem ten typ, který si na pláž přinese štos knih; který využije každý prostor, aby přinejmenším něco plánoval. (Třeba jak zachránit svět...)

Teď ale sedím na pohovce a zírám do allgäuského NIC. Pocit je to zvláštní. Ticho je tady tak hutné, že by se dalo krájet, a všechno prostupuje. K tomu červenavé, zpola osvětlené mraky na podvečerní obloze. Míjí první hodina. Medová žluť pozdního světla zbarvuje zdi protějščího domu.

To ticho skoro bolí. Vůbec nevím, jak ty čtyři dny přežiju. Čtyři dny naprostého NIC. Ale kdo ví, co všechno ještě objevím. Cítím se asi jako Neil Armstrong, když udělal první krok na Měsíci. Neprobádaná krajina... A tušení, že by tu na mě mohlo čekat něco velkého.

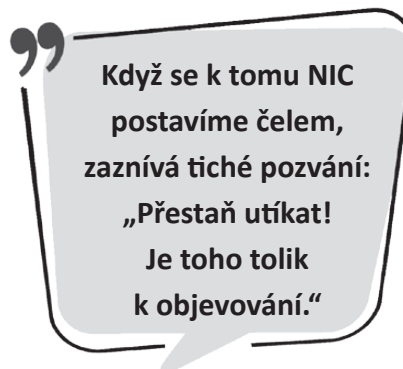
NIC. Co se vlastně děje, když se nic neděje? Odřekli schůzku. Kámoš nakonec nepřijde. Práce je hotová rychleji, než jsem čekal. Tam, kde jsem měl předtím záznam v diáři, zeje bílá stránka.

Co se děje, když se neděje NIC? Většinou si rychle najdeme, co by se dalo dělat. Dát pizzu do trouby, vyřídít nějaký e-mail či naléhavou domácí práci... Nebo jen prostě zapnout televizi. Ticho, NIC, je totiž něco zvláštního. Honem sluchátka na uši, kromě toho ještě letmo zkontrolovat Facebook. Nebo někomu zavolám, protože být sám je takové... Proč vlastně? Je to snad strach z ticha, ze samoty? Co je tak špatného na tom, když pro jednou nebude NIC? Co potom?

Většina lidí po celý svůj život před tímto NIC utíká: doléhá na ně hlavně tehdy, když se ocitnou sami a zrovna nemají co na práci. Proto je vždy třeba rychle něco zapnout, něco pojíst či vypít, něco zhlédnout nebo něco udělat..., jenom ne se zklidnit! Utéct pryč.

Problém je v tom, že jednou to NIC člověka stejně dostihne. Zející prázdnota, jež se rozevírá jako propast pod nohama, jakmile za námi zaklapnou dveře bytu. Ráno poté, vyčerpání po velkém projektu. Co nejrychleji se pouštíme do další činnosti nebo zábavy. Ale i to zase skončí. Ono NIC jednou dostihne každého z nás: někoho až na nemocničním lůžku; možná při boji s vyhořením; po rozpadu vztahu; když je třeba odejít do důchodu nebo při náhlé ztrátě zaměstnání... Jisté je, že nejpozději na smrtelné posteli už nebude úniku.

Neodbytně se pak vynořuje naléhavá otázka: Není tu přece jen NĚCO? Existuje nějaká oblast „vně boxu“, nebo je tam zkrátka jen ono NIC? Tahle otázka je v životě důležitější než cokoli jiného. A čím později si ji člověk položí, tím déle mu život utíká pod rukama. Jakmile se k tomu NIC postavíme čelem, zaznívá neustále tiché pozvání: „Přestaň utíkat! Je toho tolik k objevování.“

Problém je v tom, že na to můžeš přijít jen ty sám. Tady už nestačí jen rozumové znalosti, dokonce ani ta trocha víry vštípená výchovou. A tím se už dostáváme k prvnímu cvičení.

Cvičení

Dobrá, začínáme. A sice ve třech krocích.

První úkol: Najdi si místo, kde tě pokud možno nebude nic rušit: jinak řečeno, kde je ono NIC. Čím méně tam toho bude, tím líp. Možná to nebude v pokoji, kde se právě nacházíš, ale určitě tam, kde krom tebe nikdo není. Například osamělá lavička v parku; skryté místo v zahradě; klidná mýtina v lese; kostelní lavice atp.

Je dobré mít k dispozici tolik času, abys na tom místě mohl setrvat aspoň patnáct minut.

Druhý úkol bude trochu složitější: je zapotřebí „vypnout“. Myslím tím vypnout něco konkrétního, například mobil. Ostatně ten by tu teď vůbec neměl být. Vypni i jakoukoli hudbu. Jsou-li s tebou v domě další lidi, zavři dveře. Všechno, co by tě teď mohlo rozptylovat, nastav na „režim letadlo“.

O něco těžší bývá „vypnout“ zvuk uvnitř hlavy. Až teď totiž vyjde najevo, jak se nám to v hlavě mele, kolik se tam toho děje. Rušivé myšlenky bohužel nelze jen tak ztlumit, ale pomůže i drobné rozhodnutí, že během těchto patnácti minut by nic z toho nemělo hrát žádnou roli. Pokud by nějaké téma či úkoly v hlavě zněly tak hlasitě, že by zkrátka nehodlaly odejít, pak se nabízí, aby sis před koncem těchto patnácti minut vzal k ruce tužku a papír a témata sis heslovitě zapsal. A pak si za každý bod nakreslí malý symbol pro vypnutí.

.Téma ☰

-
-
-
-
-
-
-

Tak, to nejtěžší máme za sebou.

Třetí krok je zcela prostý: Rozevři dlaně. Vypadá to jako nenápadné gesto, ale o mnohém vypovídá. Po celý den míváme „plné ruce práce“. Naše ruce toho mají tolik na práci, nejde prostě „složit ruce do klína“, život musíme přece „vzít do svých rukou“, pevně ho chytit za pačesy a brát, co se dá... Naším přirozeným každodenním postojem bývají spíš ruce sevřené nebo zaneprázdněné. Teď nastal čas je uvolnit. Nedržíš v nich ani MOBIL...

Rozevři dlaně. Na svět jsme si nic nepřinesli a nic si z něho neodneseme. Nikdo nemá svůj život ve svých

rukou. Připadá ti to jako nesmyslná hra? Jde tu o mnohem víc! Totiž obdarovat lze jen toho, kdo má dlaně otevřené. A jen ten, kdo má otevřené dlaně, se může něčeho dotknout.

Dneska postačí, když zkusíš patnáct minut sedět na místě s otevřenými dlaněmi. Neboj – to drobné gesto nepadne do prázdna, může leccos ovlivnit. Bůh je tu. On je Stvořitel, který ti daroval všechno, z čeho se skládáš a co máš. A jestliže existuje NIC... pak může být všechno bohaté, plné a hluboké. To však platí jen pro toho, kdo objevil základ života. A tím je Bůh. Není tak těžké ho nalézt, když vypneme všechno, co nás běžně rozptyluje, a otevřeme dlaně. Zvládneš to? Aspoň pro jednou to zkus!

Otevřené.

OBSAH

Úvod: Cesta tvého života	5
1 Nic	11
2 Tajemství	21
3 Tady a teď	31
4 Vnímání	39
5 Tělo	51
6 Různé dimenze bytí	61
7 Pohledy	77
8 Kapitulace	91
9 Rušný provoz	105
10 Scénář	119
11 Boží hlas	139
12 Rytmus 168	155
Závěr: Sychar, rok 32 po Kristu	169